

RUSIA ȘI RELAȚIILE CU EUROPA CENTRALĂ ȘI DE SUD EST

Rezumat

Lumea noastră este vastă și complexă, aceasta este constanta realității cotidiene; evenimentele se succed cu repeziciune, întregul mediu politic internațional regăsindu-se într-o adevărată mișcare browniană iar, parafrazând o celebră replică literară, *timpul parcă nu mai are răbdare*. Deranjul global provocat de criza refugiaților și pandemia Covid-19, pune omenirea în fața unui adevărat test al coeziunii sociale, pornind de la nivelul cel mai jos, cel al comunităților locale.

În arena internațională, practica politică și diplomatică este influențată de ordinea mondială. Istoria universală ne arată că în decursul evoluției, această ordine s-a modificat de mai multe ori. Anul 1989, spre exemplu, a adus schimbări importante în practica politică internațională, însă sistemul internațional nu a fost transformat fundamental. Din acest punct de vedere, astăzi, marele joc global pare a se desfășura fără regului deși, politica internațională este o realitate ce ne afectează pe toți, de la simpli cetățeni la actori statali și non-statali.

Europa, din punctul de vedere al acestei realități, a fost și este supusă presiunilor, interne și externe. Nu putem discuta și cerceta sfera politicii internaționale, în special, și a relațiilor internaționale, în general, fără a lua în calcul Europa, actor important în evoluția politicii internaționale, de cel puțin o jumătate de mileniu.

Și Rusia, în lupta cu sine însăși în primul rând, în dorința nestăvilită de a deveni din nou respectată, se străduie să redevină actorul care a fost cu mult timp în urmă. Această *ghicitoare înfășurată în mister în interiorul unei enigme*, după cum o caracteriza fostul prim-ministru britanic Churchill, se prezintă mai hotărâtă ca oricând să ia (asemeni unei gheare de urs) ce i se cuvine, într-un joc pe care îl cunoaște atât de bine, într-o arenă în care faimosul dicton al lui Stalin: *Papa, câte divizii are?* devine actual, simbolizând această luptă a tuturor contra tuturor, cum ar spune Hobbes. Lumea relațiilor internaționale se regăsește într-un globalismul clasic, iar Rusia refuză să accepte rolul de partener de mâna a doua într-o structură deja stabilită.

Gândirea și decizia politică sunt inspirate de contextul politic, economic și social, în care aceasta se dezvoltă, însemnând maleabilitatea și adaptabilitatea intențiilor în funcție de factorii

independenței; aceasta nu se aplică în cazul Rusiei, de exemplu, unde de secole se marșează pe o concepție asemeni cugetării lui Lucius Accius: *să mă urască, dar să se teamă de mine!* Mai mult decât atât, Karl Marx spre exemplu, scria în 1857, următoarele rânduri despre Rusia: ”influența covârșitoare a Rusiei a luat prin surprindere Europa în diferite epoci și a speriat popoarele din Occident, care au acceptat-o ca pe o fatalitate și n-au reacționat decât sporadic. Dar vedem că, alături de fascinația pe care o exercită, renaște mereu un scepticism ce-o însoțește ca o umbră, amestecând nota ușuratică și ironică cu strigătele popoarelor aflate în suferință, bătându-și joc de însăși măreția puterii sale ca de un actor prost care vrea să-ți ia ochii și să te înșele. Alte imperii au stârnit, în copilăria lor, îndoieli asemănătoare; Rusia însă a devenit un colos fără a le fi risipit. Ea oferă istoriei exemplul unic al unui imens imperiu care, chiar și după realizări de anvergură mondială, continuă să fie socotit o problemă legată de credință, mai degrabă decât de fapte.”¹

Continuând în aceeași direcție, ulterior destrămării Uniunii Sovietice, doi politologi americani, Daniel Zergin și Thane Gustafson, au elaborat un scenariu în care încercau să prezinte cum va arăta noua Rusie în anul 2010, promovând patru ipoteze: *colaps, război civil, regim militar* sau *prosperitate*; evident au eșuat în toate cele patru prognoze. Totuși, au ajuns la o concluzie cu adevărat valoroasă, anume că ”revoluția politică a Rusiei va fi un joc rus, jucat în principal de jucători ruși și desfășurat pe terenul problemelor rusești.”² Nimic mai adevărat; o dată cu finalul Războiului Rece și destrămarea URSS-ului, noua Federația Rusă și-a câștigat independența dar, a pierdut imperiul, a obținut libertatea dar, a pierdut autoritatea.

Istoria ne spune că definirea Rusiei devine posibilă numai dacă introducem un al doilea element în ecuație: în perioada Imperiului Țarist acesta a fost reprezentat de Imperiul Britanic, în timpul Războiului Rece acesta a fost Statele Unite ale Americii iar, astăzi, este însăși Uniunea Europeană. Relațiile dintre Uniunea Europeană și Rusia sunt esențiale pentru înțelegerea stării de fapt în relațiile internaționale, dintr-un considerent extrem de simplu: Uniunea este o putere normativă, Federația Rusă este o putere pragmatică. Așa cum este cazul oricărei mari puteri, Rusia lui Vladimir Putin nu funcționează în gol. Dimpotrivă, acțiunile sale interne și externe au

---

¹ Besancon Alain, *Sfânta Rusie*, editura Humanitas, 2013, cuvânt înainte, p.7

² Vlad, Corneliu, *Crimeea schimbă lumea*, editura Next Page, București, 2015, p. 70

profunde consecințe pentru scena internațională și, în special, pentru Uniunea Europeană și aliații săi.

Orice analiză din sfera relațiilor internaționale nu poate face abstract de Europa (în asamblul ei), Federația Rusă și Uniunea Europeană (dacă am lua în considerare teoria geopolitică a punctelor de presiune elaborată în perioada interbelică). Însă, pentru început, este imperios necesar o delimitare de ordin geografic și nu doar, a spațiului Europei Centrale și de Sud Est.

Pornind de la teoria geopolitică a britanicului Halford J. Mackinder, conform căreia cine stăpânește Europa de Est stăpânește lumea, regiunea dintre Germania și Rusia a fost supusă, pe parcursul istoriei, diferitelor înfățișări, denumiri și componente statale. În perioada Războiului Rece aceasta s-a numit, generic, Europa de Est: un melanj de influențe culturale și lingvistice diferite, cu valori pe alocuri, antagonice, alcătuit din șapte state-satelit ale fostei Uniuni Sovietice, la care s-a adăugat nealiniata Iugoslavia. Ulterior destrămării imperiului sovietic, regiunea a fost împărțită (în urma extinderii Uniunii Europene și a Alianței Nord Atlantice) în Europa Centrală și Europa de Est. Trebuie menționat faptul că, această regiune nu a fost niciodată un concept geografic în sine, fiind considerată doar o noțiune geopolitică și (sau) ideologică. Astel, pornind de la definirea acestui termen de către Organizația Națiunilor Unite, menționez statele la care mă refer în această cercetare: Bosnia și Herțegovina, Bulgaria, Cehia, Croația, Kosovo, Macedonia de Nord, Muntenegru, Polonia, România, Serbia, Slovacia, Slovenia, Ungaria.

Majoritatea acestor state sunt membre ale Uniunii Europene, în timp ce state ca Bosnia și Herțegovina, Kosovo, Macedonia de Nord și Muntenegru sunt considerate țări candidate pentru o eventuală aderare. Însă, cuvântul care a marcat istoria recentă a acestei zone geopolitice, este: *extindere*, deși după încheierea Războiului Rece termenul *tranziție* era cel mai des utilizat sub toate înțelesurile sale, inclusiv de structurare și haos.

Integrarea în Uniunea Europeană a statelor din Europa Centrală și de Sud Est reprezintă în continuare o chestiune dezbătută intens, oscilând între necesitatea extinderii construcției europene și câștigul relativ al părților implicate în acest proces. Construcția Uniunii Europene a început, asemeni NATO, în plin Război Rece ca o contrapondere la URSS, de unde și lacunele

instituționale și birocratice, care s-au adâncit cu o dată cu trecerea timpului. Deși finalizată, oarecum târziu, în perioada 2004 – 2007, extinderea spre est a Uniunii Europene a reprezentat o consecință directă a schimbărilor survenite în urma a căderii Cortinei de Fier. Expansiunea Uniunii spre estul continentului european a fost și este un demers aparent natural, dar care trebuie să facă față amenințărilor atât interne cât și externe.

O dezbatere contemporană importantă în interiorul Uniunii este despre ce îi lipsește acesteia pentru a deveni o adevărată putere mondială. Un posibil răspuns îl oferă vicepreședintele Comisiei Europene, Maros Sefcovic, care declara într-un interviu că Uniunea Europeană este o super putere a reglementărilor, furnizorul numărul unu de ajutor pentru dezvoltare dar, căreia îi lipsește consensul în deciziile politice sensibile, deoarece din cauza criteriului unanimității durează foarte mult timp până se ajunge la o concluzie unanim acceptată³.

Din punctul de vedere al analiștilor de politică externă ruși (prin vocea lui Fyodor Lukyanov), construcția europeană are o dublă conotație imperialistă. Pe de o parte, consideră aceștia, Uniunea este de fapt rezultatul integrării promovate de Statele Unite ale Americii, care dorește să aibă un punct de sprijin în promovarea capitalismului global. Pe de altă parte, Uniunea Europeană este un instrument care permite marilor puteri din vestul continentului să-și urmărească interesele într-un mod pe care nu l-au mai putut practica individual.

Mai mult decât atât, există tendința de a crede că Occidentul, și mai ales Uniunea Europeană, se află în capătul pierdut al luptei pentru o ordine mondială echitabilă și durabilă. În consecință, influența UE în lume riscă să se estompeze, iar acest aspect ar avea un impact negativ nu numai asupra construcției europene, ci și asupra democrației internaționale, deoarece democrația este un efort, care nu înseamnă puterea cetățenilor ci, din contră, semnifică limitarea puterii legiuitorilor, în cazul nostru, al marilor puteri. Prin urmare, UE ar trebui să își recâștige reputația și să ia o poziție pragmatică vis a vis de Moscova. Sancțiunile sunt un instrument necesar dar suficient; Uniunea ca aspirantă la statutul de mare putere mondială poate și trebuie să

---

³ Sursa interviului <https://www.digi24.ro/stiri/externe/ue/ce-ii-lipseste-uniunii-europene-ca-sa-fie-o-reala-superputere-si-care-ii-sunt-planurile-cu-rusia-si-china-interviu-cu-maros-sefcovic-1552799>

ofere mult mai mult; aceasta întrucât, astăzi, Kremlinul este capabil să submineze acțiunea UE oferind unor state membre beneficii economice pe termen scurt și mediu, de exemplu.

Un alt aspect extrem de important este ilustrat de influența rusă în interiorul Uniunii Europene, ce reprezintă un puternic instrument de divizare a construcției europene; în dorința sa de a redeveni o mare putere, Rusia nu a avut altă soluție decât să confrunte și să împartă UE, aspect ce pare că i-a reușit privind ultimele realități regionale și mondiale. De asemenea, și UE are instrumente care pot influența politicile Kremlinului doar că, în cazul Moscovei această abordare este un succes.

Sarcina prezentei lucrări este de a convinge cititorul că modul de înțelegere al autorului vis a vis de problematica supusă analizei are sens. Mai exact, acesta dorește să demonstreze, cu argumente, că lucrarea sa poate fi (deveni) un instrument util în viitoarele cercetări, analize și prognoze, a problematicii parteneriatului Uniunea Europeană – Rusia și a relațiilor bilaterale dintre Rusia și statele din Europa Centrală și de Sud Est. Citind prezentul demers vă veți putea evalua cunoștințele personale referitoare la subiectul supus dezbaterii dar, mai cu seamă, plecând de la cele expuse veți avea oportunitatea de a vă schița propria teorie în ceea ce privește Europa și Rusia, teza de cercetare fiind un instrument în acest sens.

Structurată în patru capitole, lucrarea de doctorat acoperă cele mai importante aspecte ale încercatului parteneriat Rusia – Uniunea Europeană, în perioada post Război Rece. Succint: **Capitolul 1 - *Realismul contemporan și politica externă a Federației Ruse după încheierea războiului rece*** – reprezintă fundamentul teoretic al cercetării. Statele acționează în baza unor norme și ideologii, iar Federația Rusă nu face excepție; în cazul acesteia am considerat că abordarea realistă este cea mai potrivită și exemplifică în mare măsură *modus vivendi-ul* Moscovei.

Capitolul 2 - *Continuitate și/schimbare în diplomatia Federației Ruse* – sfârșitul Războiului Rece dar, mai ales, destrămarea Uniunii Sovietice au reprezentat adevărate șocuri geopolitice, noua Federație Rusă fiind nevoită să reacționeze și să răspundă provocărilor mediului internațional deloc prietenos. Acest capitol urmărește lungul drum spre redobândirea statutului de mare putere mondială, din perspectiva politicii externe, dar și interne ruse.

Capitolul 3 - Reconfigurarea ecuației de putere în Europa centrală și de sud est după încheierea războiului rece – Europa este continentul încercat de toate formele de manifestare hegemonică și astăzi această luptă pentru putere mocnește chiar între granițele Uniunii Europene. Extinderea spre estul continentului a UE combinată cu expansiunea NATO aproape de granițele fostului brâu de securitate al Rusiei determină Moscova să acționeze concomitent pe diverse planuri în dorința sa de a rămâne actorul principal în această ecuație.

Capitolul 4 - Politica externă rusă actuală în Europa centrală și de sud est – lupta pentru putere nu este doar militară; din contră aceasta se duce și în sfera economică și culturală. Poate spațiul în care Rusia se simte cel mai comod, cel al resurselor energetice, îi conferă acesteia avantaje importante față de competitori în lupta pentru influență în spațiul Europei Centrale și de Sud-Est, iar moștenirea culturală impresionantă face ca Moscova să fie considerată pe drept a Treia Romă.

Ce nu este această lucrare de cercetare? Prezenta teză nu reprezintă o cronică a evenimentelor ultimilor trei decenii și nici nu dorește a se transforma în așa ceva. Cele expuse în paginile tezei nu reprezintă adevărul absolut vis a vis de problematica supusă analizei; oferim spre dezbateră o (nouă) viziune, argumentată și verificată asupra unui subiect de mare interes în lumea contemporană a relațiilor internaționale. Sau, așa cum afirma marele filozof francez Raymond Aron: ”sarcina pe care o are studiul empiric al relațiilor internaționale constă tocmai în a determina percepția istorică care comandă comportamentele actorilor...orice studiu concret asupra relațiilor internaționale devine, deci, un studiu sociologic și istoric.”⁴ Din aceste considerente, cercetarea de față răspunde nevoii de cunoaștere, oferind o perspectivă actuală a realității cotidiene, într-unul dintre cele mai tensionate momente ale parteneriatului (rece) Uniunea Europeană – Federația Rusă.

În primul rând, cercetarea de față își propune să analizeze, pertinent, evoluția relațiilor Rusiei cu statele Europei Centrale și de Sud Est, pe o perioadă de peste trei decenii, de la destrămarea Uniunii Sovietice și până în prezent. Este un demers pornit din dorința de cunoaștere

---

⁴ Chaudet Didier, Permentier Florent, Pelopidas Benoît, Imperiul în oglindă. Strategii de mare putere în Statele Unite și în Rusia, ediția I, editura Cartier, 2008, p.16

a veridicității istorice dar, și din provocarea politică cotidiană. Inițiativa este una atât academică cât și practică, autorul relatând faptele și acțiunile actorilor implicați atât din punct de vedere teoretic cât, mai ales, din experiența sa practică.

Prezenta cercetare își propune, de asemenea, să respecte principiile și metodologia cercetării științifice din domeniul relațiilor internaționale, dar și al istoriei; *sine ira et studio* va fi reperul care să ne ferească de partizanat și stereotipii. În ultimii ani fenomenul ”fake news” a luat o amploare extraordinară devenind, pe alocuri, incontrollabil; de aceea, firul cercetării urmărește și prezintă cititorului paradigma reală a încercatului parteneriat regional Rusia – Europa Centrală și de Sud Est. Nu poate fi ascuns faptul că autorul a realizat un efort susținut astfel ca, cele prezentate în rândurile prezentei teze, să fie verificat ca fiind original și real, iar nu sloganuri sau materiale de propagandă ori manipulative.

Scopul principal al prezentei teze de doctorat, este să răspundă la întrebarea: cum să înțelegem Rusia? Deși, întrebarea corectă ar fi: poate fi Rusia înțeleasă? În jurul acestei dileme se construiește întreg fundamentul analizei și interpretării situațiilor, acțiunilor și deciziilor. Mulți cercetători, istorici și pasionați de Rusia au încercat de-a lungul vremii să ofere diferite accepțiuni ale înțelegerii corecte a Rusiei; toți au greșit dar și, toți au oferit un răspuns parțial corect. Din acest considerent, recunoscându-mi limitele, mă apropii timid, de un eventual răspuns care nu va putea fi niciodată rostit, deoarece Rusia nu poate fi înțeleasă în esența ei, Rusia este doar Rusia și nimic mai mult, nu este nici Asiatică, nici Europeană. Ea, Rusia, este ceva abstract, dar care atrage în permanență, un miraj dar și o realitate, o necunoscută dar și o speranță. Rusia a fost, este și va fi focarul unor multitudini de iluzii opuse, oferind străinilor o imagine, adesea falsă, despre ea însăși.

Argumentul fundamental pe care îl dezvolt în această teză este următorul: *Rusia este o mare putere mondială*, deși majoritatea analiștilor occidentali dar, și ruși, consideră Federația Rusă doar o putere regională. În ciuda multor critici, obiecții și controverse, Moscova a reușit, după mai bine de trei decenii, să își recâștige rolul de mare putere; doar că astăzi, nu mai este într-o competiție bipolară ci într-una multipolară, ceea ce îngreunează misiunea acesteia și îi forțază, adeseori, propriile limite.

Sunt multiple accepțiuni ale termenului de mare putere însă, în sprijinul celor afirmate, pornesc de la următoarea prezumție oferită de către profesorul universitar T. Shakleina de la MGIMO⁵, pentru care ”marea putere contemporană este o țară care posedă caracteristicile tradiționale ale unei mari puteri - teritoriu, resurse naturale, populație, resurse intelectuale, potențial economic, militar, tehnologic și potențial cultural și educațional ridicat. O mare putere este, astăzi, o țară care este într-o mare măsură (sau absolut) independentă în desfășurarea politicii sale interne și externe menite să protejeze interesele naționale, exercită o influență vizibilă asupra politicii macro-regionale și mondiale, politicilor altor țări (politica de reglementare mondială) și are voința de a realiza o strategie de mare putere. O mare putere trebuie să aibă, de asemenea, tradiția istorică de a gândi și de a acționa la nivel global, tradiția și cultura de a exercita influență asupra politicii mondiale, acționând ca un jucător dominant sau foarte activ și influent.”⁶ Evident, în sprijinul celor afirmate de către doctorand, în teza de cercetare se regăsește o completă analiză, atât a termenului de putere/mare putere din perspectiva unor renumiți politologi, cum ar fi: Robert Dahl, Karl Deutsch, AFK Organski, cât și viziunea realistă a termenului, analiza fiind realizată independent și critic.

Plecând de la argumentul fundamental, în această teză am urmărit următoarele obiective:

1. Continuitate sau schimbare de paradigmă în politica externă a Kremlinului
2. Conceptul de *Vest* și atitudinea Moscovei față de Occident
3. Europa Centrală și de Sud Est – spațiu vital pentru strategia de mare putere a Rusiei

În realizarea acestor obiective, am pornit de la următoarele ipoteze, ce se vor evidenția parcurgând lucrarea de cercetare:

---

⁵ MGIMO – Institutul de Stat pentru Relații Internaționale din Moscova al Ministerului Afacerilor Externe al Federației Ruse (Московский государственный институт международных отношений (Университет) МИД России)

⁶ Shakleina Tatiana, *Russia among great power competition in its new border space*, articol primit de la autoare în calitate de student la cursurile sale de la MGIMO

1. Eu consider că Moscova nu are o strategie de mare putere, ceea ce o face vulnerabilă atât amenințărilor externe, cât și interne
2. Eu consider că Statele Unite ale Americii sunt în accepțiunea Kremlinului principalul inamic în lupta pentru supremație în arena internațională
3. Eu consider că Europa este împărțită, în continuare, între Est și Vest, ceea ce face ca Rusia să fie extrem de activă în a-și asigura influența și prezența în regiunea supusă analizei

În demersul meu, am pornit de la următoarea abordare teoretică: teoria realistă a relațiilor internaționale. Consider că, astăzi, politica internațională se regăsește sub semnul realismului, desigur, în formele și nuanțele sale contemporane. Deși Uniunea Europeană este considerată ca fiind cel mai instituționalizat actor al relațiilor internaționale, datorită integrării regionale armonioase și a formei unice de decizie politică, cred că statele și nu uniunea de state, organizații internaționale ori corporații, sunt actorii principali în acest joc geopolitic. Nu sunt de acord, însă, cu afirmația conform căreia în acest joc de sumă nulă există doar învingători și doar învinși; lupta pentru hegemonie și rivalitatea dintre marile puteri au schimbat regulile acestui joc, rezultatul fiind de cele mai multe ori o necunoscută chiar și pentru acești actori.

Din punct de vedere conceptual, dezbateră principală a fost și este între neoliberali și neorealiști, dezbateră privind sistemele și aspectul teoretic al realității politice, o luptă a ideilor și forței de convingere. Realisti nu credeau că interdependența presupune schimbări calitative, de aceea priveau instituțiile internaționale ca pe niște instrumente pe care statele le folosesc pentru a-și urmări interesele, eliminând astfel teoria conform căreia marile puteri sunt în declin. Din punctul lor de vedere, statele sunt similare în aspirații, dar diferă în capacitățile de a-și urmări și adjuca aceste ambiții; această distribuție structurală a capacităților duce, inevitabil, la rivalitate și (ulterior) la conflict, aspect natural în asigurarea propriei securități sau pentru exercitarea puterii asupra altor state. Așadar, realisti susțin teoria conform căreia considerațiile morale nu ar trebui niciodată să determine politica externă a statului și pledează pentru o atitudine prudentă, care să ia în considerare doar considerațiile termenului de *putere*: astfel, se evită confruntarea ideologică și se asigură echilibrul de putere. Și eu consider că, într-o lume multipolară, cum este

cea contemporană, statele deseori fac alianțe pentru a asigura balanța de putere și pentru a contracara hegemonul sistemului, deoarece acesta este scopul final al marilor puteri, hegemonia.

Nu în ultimul rând, realiștii sunt adepții utilizării puterii tari în sfera politicii internaționale și nu a puterii blânde; însă în ciuda rivalității dintre marile puteri, o confruntare militară directă între acestea este puțin probabilă, dacă nu chiar imposibilă. Cu toate acestea, astăzi, realismul politic se confruntă cu o problemă de percepție, fiind adeseori considerat o teorie ce promovează o politică imorală sau machiavelică. Prin urmare, întrebarea (retorică) *este politica externă un diavol?* devine un aspect natural. Răspunsul însă, este unul elocvent: ”o politică externă ghidată de abstracții morale, fără a lua în considerare interesul național este obligată să eșueze: căci acceptă un standard de acțiune străin de natura acțiunii în sine. Cum statele interacționează într-un mediu anarhic, nu există mijloace pentru a se asigura că toate statele vor respecta același cod de conduită. În consecință, este un act suicidal pentru orice stat să decidă politica externă în conformitate cu considerații morale: nu există nicio certitudine că nu va fi în dezavantaj complet dacă o va face.”⁷

Recenta delimitare a țărilor prietene și neprietene inițiată de către președintele Vladimir Putin face, de asemenea, obiectul tezei de cercetare. Pe parcursul acesteia, cu precădere în subcapitolele dedicate extinderii Uniunii Europene și NATO, se poate observa din atitudinea și acțiunea statelor ECE care au avut o relație apropiată cu Moscova și care au dus o politică independentă față de Kremlin. Nu trebuie să ne mire faptul că, așa cum a precizat Putin, Republica Cehă și Polonia, sunt declarate ca fiind țări neprietene; prezenta cercetare, însăși, a ajuns la concluzia că aceste state și nu doar, au avut pe parcursul celor trei decenii acțiuni și inițiative menite să provoace și să irite constant Moscova. Poate părea surprinzător că România cu o atitudine total anti rusească (Rusia este un inamic, a devenit o constantă a politicii românești) nu este inclusă pe această listă scurtă - în prezenta teză de cercetare se prezintă motivele pentru care România a rămas în afara acestui grup retrâns de state. Tot analiștii ruși, menționați anterior, consideră că noua ordine europeană s-a realizat fără participarea Rusiei,

---

⁷ Cozette Murielle, *Raymond Aron and the morality of realism*, Working Paper 2008/5, Canberra, Decembrie 2008, arhiva persoanlă a doctorandului

construcție ce se desfășoară exclusiv între granițele uniunii, într-o nouă încercare a puterilor vest europene de a-și reafirma autoritatea într-o lume în schimbare.

Desigur, lumea noastră s-a schimbat; pandemia COVID-19 a arătat limitele instituționale ale tuturor marilor puteri mondiale. Toți actorii mondiali importanți au probleme interne, atât de ordin economic cât, mai ales, social. Dar această nouă realitate oferă și oportunități majore pentru așa numitul *război hibrid* ce presupune o abordare non-militară asupra punctelor vulnerabile ale adversarilor. Pentru Rusia și Uniunea Europeană, ca actori globali, interacțiunea cu partenerii regionali este vitală, din acest considerent este foarte greu de identificat soluții depline pentru a armoniza interesele și diferențelor statelor implicate în procesul decizional, cât mai ales de realiza echilibre de putere stabile.

Continuând cele enunțate anterior, pe parcursul cercetării am abordat competiția internațională din perspectiva tradițională a jocului cu sumă zero. Acesta intervine atunci când conflictele diplomatice sau, cu precădere, militare duc la câștigul unei părți și la eșecul celuilalt actor implicat. Diferența față de deceniile anterioare este că, în realitatea actuală, nu există doar învingători și învinși, deoarece câștigurile și pierderile nu sunt simetrice.

Acestea sunt doar o parte din realitățile relațiilor triunghiului Rusia – Uniunea Europeană – SUA. Ca o concluzie, discursul Rusiei în materie de politica externă post Război Rece s-a bazat pe următorul element esențial: dificultățile în stabilirea parteneriatului cu UE, provenit din influența pe care SUA o exercită asupra construcției europene, angajamentele NATO ale statelor membre UE fiind un alt impediment către un parteneriat mai profund cu Rusia.

Originalitatea lucrării de cercetare este reprezentată de faptul că am avut oportunitatea de a studia în perioada 2011 – 2013 la prestigiosul institut MGIMO, pepiniera diplomației ruse. Aici, pe parcursul celor doi de masterat, am avut ocazia de a observa și înțelege comportamentul Rusiei în sfera relațiilor internaționale dintr-o nouă perspectivă. Nu o perspectivă rusă, ci un melanj de idei, dezbateri și abordări. Concluzia cea mai importantă este aceea că Rusia nu are o strategie distinctă privind această regiune europeană, nu are o abordare diplomatică diferită pentru fiecare stat în parte, nu, ea are doar o strategie referitoare la Uniunea Europeană iar, aceste state fiind membre ale Uniunii se supun aceluiași norme, metode și strategii pe care

Kremlinul le-a inițiat pe termen mediu și lung. Un alt aspect privind originalitatea tezei de doctorat este intership-ul realizat pe o perioadă de trei luni la Russian International Affairs Council, unde am avut posibilitatea de a cunoaște personal și dialoga cu o parte din autorii menționați în cercetarea de față: Ivan Timofeev (coordonatorul lucrării de disertație), Andrey Kortunov și Dmitri Trenin, ca să menționez pe cei mai importanți. Desigur, prin participarea la diverse conferințe internaționale am avut plăcerea de a întâlni autori precum Richard Sakwa și Bobo Lo, fapt extrem de util în realizarea prezentei lucrări. Citirea lucrărilor experților enumerați este un aspect obligatoriu însă, schimbând puncte de vedere cu aceștia, reprezintă un real câștig în procesul de cercetare, prin dialog aflând sau identificând aspecte și teorii ce nu întotdeauna apar în cărțile scrise.

Bursa de cercetare doctorală sub egida Institutului de Economie Mondială, în perioada iunie 2014 – octombrie 2015, reprezintă un alt instrument în desăvârșirea prezentei cercetări. Aici, ca și la Moscova, am avut ocazia prin activitățile specifice, să îmi formez o părere din perspectiva alianței trans-atlantice a subiectului propus spre dezbateri.

Ca și metode de cercetare am utilizat următoarele: analiza documentelor oficiale (în special ale doctrinelor de politică externă a Federației Ruse din anii 2000, 2008 și 2013), analiza discursurilor liderilor politici supuși analizei și, nu în ultimul rând, analiza pe text a autorilor deja menționați, la care se adaugă specialiști și cercetători din sfera relațiilor internaționale, menționați atât în lucrare, cât și în bibliografie.

În finalul prezentei cercetări rămâne o întrebare la care se așteaptă un răspuns, poate într-o viitoare teză: *unde se află România în această (nouă) realitate?* Țara noastră se află într-o permanentă schimbare de regim politic, fiind concentrată asupra luptei pentru putere internă, decât să fie conectată noilor realități europene și geopolitice internaționale. Trebuie ca țara noastră să își ia în serios rolul de graniță estică a Uniunii Europene și să se prezinte ca furnizor regional de securitate. În privința relației cu Federația Rusă, așa cum am menționat pe parcursul prezentei analize, este imperios necesar un dialog bilateral, benefic ambelor părți.

RUSSIA AND RELATIONS WITH CENTRAL AND SOUTH-EAST EUROPE

Summary

Our world is vast and complex - this is the unchanged thing of everyday reality; events follow each other quickly, the entire international political environment being itself in a real Brownian movement and, paraphrasing a famous literary line, time seems to have no longer patience. The global turmoil caused by the refugee crisis and the Covid-19 pandemic puts humanity before a real test of social cohesion, starting from the lowest level, the one of local communities.

In the international arena, political and diplomatic practice is influenced by the world order. Universal history indicates us that in the course of evolution, this order has changed several times. The year 1989, for example, brought important changes in international political practice, but the international system was not fundamentally transformed. From this point of view, today, the great global game seems to be unfolding, although international politics is a reality that affects us all, from ordinary citizens to state and non-state actors.

Europe, from the point of view of this reality, has been and is under pressure, internal and external. We cannot discuss and look into the sphere of international politics, in particular, and of international relations in general, without taking into account Europe, an important player in the evolution of international politics, for at least half a millennium.

And Russia, foremost in the struggle with itself, in its unstoppable desire to become respected again, is striving to become the actor it was a long time ago. This riddle wrapped in mystery inside an enigma, as characterized by the former British Prime Minister Churchill, is more determined than ever to take (like a bear's claw) what it deserves, in a game it knows so well, in an arena where Stalin's famous saying: "The Pope? How many divisions as he got?", it becomes current, symbolizing this struggle of all against all, as Hobbes would say. The world of international relations finds itself in a classic globalism, and Russia refuses to accept the role of second-hand partner in an already established structure.

Political thinking and decision-making are inspired by the political, economic and social context in which it develops, signifying the malleability and adaptability of intentions according to independent factors; this does not apply in the case of Russia, for example, where for centuries they go along with a concept similar to the thinking of Lucius Accius: Let them hate so long as they fear! Moreover, Karl Marx, for example, wrote in 1857, the following lines about Russia: "Russia's overwhelming influence has taken Europe by surprise in various eras and has frightened the peoples of the West, who have accepted it as a fatality and have only responded sporadically. But we notice that, along with the fascination it exerts, a scepticism always reappears that accompanies it like a shadow, mixing the cheap and ironic note with the cries of suffering peoples, mocking of the very greatness of its power like a stupid actor who wants to dazzle and to deceive you. Other empires aroused similar doubts in their childhood; But Russia has become a giant without scattering them. It provides history with the unique example of a huge empire that, even after world-class achievements, continues to be considered a matter of faith rather than deeds."⁸

Continuing in the same direction, following the collapse of the Soviet Union, two American political scientists, Daniel Zergin and Thane Gustafson, developed a scenario in which they tried to present what the new Russia would look like in 2010, promoting four hypotheses: collapse, civil war, military regime or prosperity; they obviously failed in all four forecasts. However, they came to a really valuable conclusion, namely that "Russia's political revolution will be a Russian game, played mainly by Russian players and conducted on the field of Russian issues."⁹ Nothing could be further from the truth; with the end of the Cold War and the collapse of the USSR, the new Russian Federation gained its independence but lost its empire; it won its freedom but lost its authority.

History tells us that the definition of Russia becomes possible only if we introduce a second element in the equation: during the Tsarist Empire it was represented by the British Empire, during the Cold War it was the United States of America and today it is the European

---

⁸ Besancon Alain, *Sainte Russie*, Humanitas Publishing House, 2013, foreword, page 7

⁹ Vlad, Corneliu, *Crimeea schimbă lumea*, Next Page publishing house, Bucharest, 2015, page 70

Union itself. Relations between the European Union and Russia are essential for understanding the state of affairs in international relations, for an extremely simple reason: the Union is a normative power, the Russian Federation is a pragmatic power. As is the case with any great power, Vladimir Putin's Russia does not work for nothing. On the contrary, its internal and external actions have profound consequences for the international scene and, in particular, for the European Union and its allies.

Any analysis in the sphere of international relations cannot ignore Europe (as a whole), the Russian Federation and the European Union (if we take into account the geopolitical theory of pressure points developed in the inter-war period). But, for a start, it is imperative to delimit, geographically and not only, the space of Central and South-Eastern Europe.

Starting from the geopolitical theory of the British Halford J. Mackinder, according to which whoever rules Eastern Europe rules the world, the region between Germany and Russia has been subjected, throughout history, to different appearances, names and state components. During the Cold War it was generically called Eastern Europe: a mixture of different cultural and linguistic influences, with values in places, antagonistic, consisting of seven satellite states of the former Soviet Union, to which was added the non-aligned Yugoslavia. Following the collapse of the Soviet Empire, the region was divided (following the enlargement of the European Union and the North Atlantic Alliance) into Central and Eastern Europe. It should be noted that this region has never been a geographical concept in itself, being considered only a geopolitical and (or) ideological notion. Thus, starting from the definition of this term by the United Nations, I mention the states I refer to in this research: Bosnia and Herzegovina, Bulgaria, Czech Republic, Croatia, Kosovo, Northern Macedonia, Montenegro, Poland, Romania, Serbia, Slovakia, Slovenia, Hungary.

Most of these states are members of the European Union, while states such as Bosnia and Herzegovina, Kosovo, Northern Macedonia and Montenegro are considered candidate countries for possible accession. However, the word that marked the recent history of this geopolitical area is: enlargement, although after the end of the Cold War the term transition was most often used under all its meanings, including destructuring and chaos.

The integration into the European Union of the states of Central and South-Eastern Europe is still a heavily debated issue, oscillating between the need to expand European construction and the relative gain of the parties involved in this process. The construction of the European Union began, like NATO, in the middle of the Cold War as a counterweight to the USSR, hence the institutional and bureaucratic gaps, which deepened over time. Although completed somewhat late in the period 2004-2007, the enlargement to the east of the European Union was a direct consequence of the changes following the fall of the Iron Curtain. The Union's expansion to the east of the European continent has been and is an apparently natural move, but one that must deal with both internal and external threats.

An important contemporary debate within the Union is about what it lacks in order to become a true world power. A possible answer is given by the Vice President of the European Commission, Maros Sefcovic, who stated in an interview that the European Union is a super power of regulations, the number one provider of development aid but lacks consensus in sensitive policy decisions because it takes a very long time because due to the unanimity criterion it takes a lot time until a unanimously accepted conclusion is reached.¹⁰

From the point of view of Russian foreign policy analysts (through the voice of Fyodor Lukyanov), the European construction has a double imperialist connotation. On the one hand, they believe that the Union is in fact the result of the integration promoted by the United States of America, which wants to have a foothold in the promotion of global capitalism. On the other hand, the European Union is an instrument that allows the great powers in the west of the continent to pursue their interests in a way that they could no longer practice individually.

Moreover, there is a tendency to believe that the West, and especially the European Union, is at the losing end of the battle for a fair and lasting world order. As a result, the EU's influence in the world risks to fade away and this would have a negative impact not only on European construction, but also on international democracy, because democracy is an effort,

---

¹⁰ The source of the interview <https://www.digi24.ro/stiri/externe/ue/ce-ii-lipseste-uniunii-europene-ca-sa-fie-o-reala-superputere-si-care-ii-sunt-planurile-cu-rusia-si-china-interviu-cu-maros-sefcovic-1552799><https://www.digi24.ro/stiri/externe/ue/ce-ii-lipseste-uniunii-europene-ca-sa-fie-o-reala-superputere-si-care-ii-sunt-planurile-cu-rusia-si-china-interviu-cu-maros-sefcovic-1552799>

which does not mean the power of citizens but, on the contrary, means limiting the power of the legislators and, in our case, of the great powers. The EU should therefore regain its reputation and take a pragmatic stance vis-à-vis Moscow. Sanctions are a necessary but sufficient tool; The Union as an aspirant to the status of a great world power can and must offer much more; this is because today the Kremlin is able to undermine EU action by providing Member States with short-term and medium-term economic benefits, for example.

Another extremely important aspect is illustrated by the Russian influence within the European Union, which is a powerful tool for dividing European construction; in its desire to become a great power again, Russia had no choice but to confront and divide the EU, which it seems to have succeeded if we look at the latest regional and world realities. The EU also has tools that can influence the Kremlin's policies, but in the case of Moscow this approach is a success.

The task of this paper is to convince the reader that the author's way of understanding the issues under analysis makes sense. Specifically, he wants to demonstrate, with arguments, that his work can be (become) a useful tool in future research, analysis and forecasts of the issue of the European Union-Russia partnership and bilateral relations between Russia and Central European states and South East. By reading this approach you will be able to assess your personal knowledge on the subject under debate but, especially, starting from the above you will have the opportunity to sketch your own theory regarding Europe and Russia, the research thesis being a tool in this respect.

Structured in four chapters, the Ph.D thesis covers the most important aspects of the partnership Russia - European Union who went through a lot, in the post-Cold War period. Summary: Chapter 1 - Contemporary realism and the foreign policy of the Russian Federation after the end of the Cold War - is the theoretical foundation of research. States act based on norms and ideologies and the Russian Federation is no exception; in this case we considered that the realistic approach is the most appropriate and largely exemplifies the modus vivendi of Moscow.

Chapter 2 - Continuity and / change in the diplomacy of the Russian Federation - the end of the Cold War but, especially, the collapse of the Soviet Union were real geopolitical shocks, the new Russian Federation being forced to react and respond to the challenges of the unfriendly international environment. This chapter tracks the long road to regaining the status of a great world power, from the perspective of Russian foreign and domestic policy.

Chapter 3 - Reconfiguring the power equation in Central and South-Eastern Europe after the end of the Cold War - Europe is the continent tried by all forms of hegemonic manifestation and today this power struggle is smouldering right within the borders of the European Union. The enlargement of the EU to the east of the continent combined with NATO expansion close to the borders of Russia's former security belt causes Moscow to act simultaneously on various levels in its desire to remain the main player in this equation.

Chapter 4 - Russia's current foreign policy in Central and South-Eastern Europe - the struggle for power is not just military; on the contrary, it also goes into the economic and cultural sphere. Perhaps the space in which Russia feels most comfortable, that of energy resources, offers it important advantages over competitors in the fight for influence in the space of Central and South-Eastern Europe, and the impressive cultural heritage makes Moscow to be considered rightly the Third Rome.

What is not this research paper? This thesis is not a chronicle of the events of the last three decades, nor does it want to turn into something like that. Those set out in the pages of the thesis do not represent the absolute truth regarding the issues under analysis; we offer for debate a (new) vision, argued and verified on a topic of great interest in the contemporary world of international relations. Or, as the great French philosopher Raymond Aron asserted: “the task of the empirical study of international relations is precisely to determine the historical perception that commands the actors' behaviours ... any concrete study of international relations thus becomes a sociological and historic study.”¹¹ For these reasons, this research responds to the

---

¹¹ Chaudet Didier, Permentier Florent, Pelopidas Benoît, When Empire Meets Nationalism. Strategies of great power in the United States and in Russia, edition I, Cartier publishing house, 2008, page 16

need for knowledge, providing a current perspective of everyday reality, in one of the most tense moments of the (cold) partnership between European Union and Russian Federation.

First of all, the present research aims to analyse, pertinently, the evolution of Russia's relations with the states of Central and South - Eastern Europe, over a period of more than three decades, from the collapse of the Soviet Union until now. It is an approach started from the desire to know the historical truth but also from the daily political challenge. The initiative is both academic and practical, the author recounting the facts and actions of the actors involved both theoretically and, especially, from his practical experience.

This research also aims to respect the principles and methodology of scientific research in the field of international relations, but also of history; *sine ira et studio* will be the landmark that protects us from partisanship and stereotypes. In recent years, the "fake news" phenomenon has taken on an extraordinary magnitude, becoming, in some places, uncontrollable; therefore, the research thread follows and presents to the reader the real paradigm of the regional partnership who went through a lot between Russia and Central and South-Eastern Europe. It cannot be hidden that the author made a sustained effort so that those presented in the lines of this thesis are verified as original and real, and not slogans or propaganda or manipulative materials.

The main purpose of this PhD. thesis is to answer the question: how to understand Russia? Although, the correct question would be: can Russia be understood? The whole foundation of the analysis and interpretation of situations, actions and decisions is built around this dilemma. Many researchers, historians and enthusiasts of Russia have tried over time to offer different meanings of the correct understanding of Russia; everyone was wrong but also, everyone gave a partially correct answer. For this reason, recognizing my limits, I shyly approach a possible answer that can never be uttered, as Russia cannot be understood in its essence, Russia is just Russia and nothing more, it is neither Asian nor European. Russia is something abstract, but it constantly attracts, a mirage but also a reality, a Jane Doe but also a hope. Russia has been, is and will be the focus of many opposing illusions, offering foreigners an image, often false, of itself.

The fundamental argument I develop in this thesis is the following: Russia is a great world power, although most Western analysts, but also Russians, consider the Russian Federation only a regional power. Despite many criticisms, objections and controversies, Moscow has managed, after more than three decades, to regain its role of great power; just that today it is no longer in a bipolar competition but in a multipolar one, which makes its mission difficult and often forces its own limits.

There are multiple meanings of the term of great power but, in support of those stated, they start from the following presumption offered by the university professor T. Shakleina from MGIMO, for which “the great contemporary power is a country that possesses the traditional characteristics of a great power - territory, natural resources, population, intellectual resources, economic, military, technological potential and high cultural and educational potential.¹² A great power is, today, a country that is largely (or absolutely) independent in the conduct of its internal and external policy designed to protect national interests, exerts a visible influence on macro-regional and global policy, on the policies of other countries (global regulatory policy) and has the will to achieve a powerful strategy. A great power must also have the historical tradition of thinking and acting globally, the tradition and culture of exerting influence on world politics, acting as a dominant or very active and influential player.”¹³ Obviously, in support of what the doctoral student stated, the research thesis includes a complete analysis of both the term power / great power from the perspective of reputable political scientists, such as: Robert Dahl, Karl Deutsch, AFK Organski, and the vision realistic of the term, the analysis being performed independently and critically.

Starting from the fundamental argument, in this thesis I pursued the following objectives:

4. Continuity or paradigm shift in the Kremlin's foreign policy

---

¹² MGIMO - Moscow State Institute of International Relations of the Ministry of Foreign Affairs of the Russian Federation (Московский государственный институт международных отношений (Университет) МИД России)

¹³ Shakleina Tatiana, *Russia among great power competition in its new border space* article received from the author as a student at her courses at MGIMO

5. The concept of the West and Moscow's attitude towards the West
6. Central and South-Eastern Europe - a vital space for Russia's powerful strategy

In achieving these objectives, we started from the following hypotheses, which will be highlighted by going through the research paper:

4. I believe that Moscow does not have a strategy of great power, which makes it vulnerable to both external and internal threats.
5. I believe that the United States is the main enemy of the Kremlin in the fight for supremacy in the international arena.
6. I believe that Europe is still divided between East and West, which makes Russia extremely active in ensuring its influence and presence in the region under analysis.

In my approach, I started from the following theoretical approach: the realistic theory of international relations. I believe that, today, international politics is under the sign of realism, of course, in its contemporary forms and shades. Although the European Union is considered the most institutionalized actor in international relations, due to the harmonious regional integration and the unique form of political decision, I believe that states and not the union of states, international organizations or corporations, are the main actors in this geopolitical game. I do not agree, however, with the statement that in this zero-sum game there are only winners and only losers; the battle for hegemony and the rivalry between the great powers changed the rules of this game, the result being often unknown even to these actors.

From a conceptual point of view, the main debate was and is between neoliberals and neorealists, a debate regarding the systems and the theoretical aspect of political reality, a struggle of ideas and persuasion. The realists did not believe that interdependence presupposes qualitative changes, so they looked at international institutions as tools that states use to pursue their interests, thus eliminating the theory that the great powers are in decline. From their point of view, states are similar in aspirations, but differ in their ability to pursue and adjudicate these ambitions; this structural distribution of capabilities inevitably leads to rivalry and (subsequently) to conflict, a natural aspect in ensuring one's own security or in exercising power

over other states. Therefore, realists support the theory that moral considerations should never determine the foreign policy of the state and advocate a prudent attitude that takes into account only the considerations of the term power: thus avoiding ideological confrontation and ensuring the balance of power. And I believe that in a multipolar world, such as the contemporary one, states often make alliances to ensure the balance of power and to counter the hegemony of the system, because this is the ultimate goal of the great powers - hegemony.

Last but not least, the realists are followers of the use of strong power in the sphere of international politics and not of soft power; but in spite of the rivalry between the great powers, a direct military confrontation between them is unlikely, if not impossible. However, today, political realism faces a problem of perception, often being considered a theory that promotes an immoral or Machiavellian policy. Therefore, the (rhetorical) question "is foreign policy a devil?" becomes a natural matter. The answer, however, is an eloquent one: "a foreign policy guided by moral abstractions, without taking into account the national interest, is obliged to fail: because it accepts a standard of action foreign to the nature of the action itself As states interact in an anarchic environment, there are no means to ensure that all states adhere to the same code of conduct. Consequently, it is a suicidal act for any state to decide foreign policy in compliance with moral considerations: there is no certainty that it will not be at a complete disadvantage if it does."¹⁴

The recent delimitation of friendly and unfriendly countries initiated by President Vladimir Putin is also the subject of a research thesis. During this, especially in the sub-chapters dedicated to the enlargement of the European Union and NATO, it can be seen from the attitude and action of the CEE states that had a close relationship with Moscow and that pursued an independent policy towards the Kremlin. It should come as no surprise that, as Putin pointed out, the Czech Republic and Poland are declared unfriendly countries; this research itself has come to the conclusion that these states, and not only, have had actions and initiatives over the last three decades designed to constantly provoke and irritate Moscow. It may seem surprising that Romania with a totally anti-Russian attitude (Russia is an enemy, it has become a constant in

---

¹⁴ Cozette Murielle, Raymond Aron and the morality of realism, Working Paper 2008/5, Canberra, December 2008, the personal archive of the doctoral student

Romanian politics) is not included on this short list - this research thesis presents the reasons why Romania was left out of this limited group of states. The Russian analysts, mentioned above, also consider that the new European order was achieved without the participation of Russia, a construction that takes place exclusively within the borders of the union, in a new attempt by Western European powers to reaffirm their authority in a changing world.

Of course, our world has changed; the COVID-19 pandemic showed the institutional limits of all the great world powers. All major world actors have internal problems, both economic and, especially, social. But this new reality also offers major opportunities for the so-called hybrid war that involves a non-military approach to the vulnerabilities of opponents. For Russia and the European Union, as global actors, interaction with regional partners is vital, for this reason it is very difficult to identify full solutions to harmonize the interests and differences of the states involved in the decision-making process, especially to achieve stable power balances.

Continuing the above, during the research we approached the international competition from the traditional perspective of the zero-sum game. It occurs when diplomatic or, above all, military conflicts lead to the victory of one party and the failure of the other actor involved. The difference from previous decades is that, in the current reality, there are not only winners and losers, because the gains and losses are not symmetrical.

These are just some of the realities of the Russia-European Union-US triangle. In conclusion, Russia's post - Cold War foreign policy discourse was based on the following key element: difficulties in establishing a partnership with the EU, derived from the influence that the USA exerts on the European construction, the NATO commitments of the EU member states being another impediment to a deeper partnership with Russia.

The originality of the research work is represented by the fact that I had the opportunity to study between 2011 and 2013 at the prestigious MGIMO, the incubator of Russian diplomacy. Here, during the two master's degrees, I had the opportunity to observe and understand Russia's behaviour in the field of international relations from a new perspective. Not a Russian perspective, but a mixture of ideas, debates and approaches. The most important conclusion is

that Russia does not have a distinct strategy for this European region, it does not have a different diplomatic approach for each state, it only has a strategy for the European Union and these states as members of the European Union are subject to the same rules, methods and strategies that the Kremlin initiated in the medium and long term. Another aspect regarding the originality of the PhD. thesis is the three-month internship at the Russian International Affairs Council, where I had the opportunity to meet personally and dialogue with some of the authors mentioned in this research: Ivan Timofeev (coordinator dissertation), Andrey Kortunov and Dmitri Trenin, to name the most important. Of course, by participating in various international conferences I had the pleasure of meeting authors such as Richard Sakwa and Bobo Lo, which is extremely useful in the development of this paper. Reading the works of the listed experts is a mandatory aspect, but, changing points of view with them, represents a real gain in the research process, through dialogue finding or identifying aspects and theories that do not always appear in written books.

The doctoral research scholarship under the auspices of the Institute of World Economy, between June 2014 and October 2015, is another tool in completing this research. Here, as in Moscow, I had the opportunity through specific activities, to form an opinion from the perspective of the transatlantic alliance of the subject proposed for debate.

As research methods we used the following: analysis of official documents (especially of the foreign policy doctrines of the Russian Federation in 2000, 2008 and 2013), analysis of speeches of political leaders subject to analysis and, last but not least, text analysis of authors already mentioned, to which are added specialists and researchers in the field of international relations, mentioned both in the paper and in the bibliography.

At the end of this research one question remains that is expected to be answered, perhaps in a future thesis: where is Romania in this (new) reality? Our country is in a permanent change of political regime, being focused on the battle for internal power, rather than being connected to the new European and international geopolitical realities. Our country must take seriously its role as the eastern border of the European Union and present itself as a regional security provider. With regard to the relationship with the Russian Federation, as we mentioned during this analysis, a bilateral dialogue is imperative, beneficial to both parties.